

Kū aš če atejau?

Basū kojieliū piedū paveizietē,
Vējelē šelta kvapa atsigertē.
Kap kuoki pamieklē ēš anuo svieta,
Nuorio sava praeitē prikeltē.

Bat niek če nebier, nieks neblauk...
Tiktās viejielis pot ēr saulelē švēit.
Truobelēs vēituo – līgos līgos lauks
Tiktās žīdros dongos ēr dēbēselē plauk.

... Pu pinkiū dešimtiū metū atejau i sav Troikēnū kaima, i sava tievēškele, aplonkītē tū brongiū vēitū, kor prabiega kap vieje papūtēms, vaikīstē.

Bat kū aš če atējau? Viešpatie aukščiauis! Čē niek nebie: ni mona truobelēs, šolēnēs, prūda, suodnelē, ni takelē, ni medelē. Nebier ni artimiausiu susiedu – Bašnauskiu. Nebier ni anū truobelēs. Tiktās krūmalē užaugē, čīsts mēšks. Anēi patīs kadībīs jau po žemelē. Ēr anū vakā jau bēng ēsmertē. Ēš šešiu vakū bier gīva tik vēina Liodvelē. Ancelē vēinū metū so monēm – seniausē mērusi.

Ēš mona kēima, ēr pru anū kēima ejē takielis par platē platē lauka, kor aš liuobo eitē ē muokīkla. Ne tiktās aš. Tou takelio i miestali, i pašta, bažnīčiē, i muokīkla ejē ēš tuoliau vēsē Klaišiū kaima žmuonēs, vakā.

Kulkuoza laikās ka liuob tou dērva so traktuorio soartē, vēstēik žmuonēs beveizint tou takieli ēš naujē viel krovēnā sumīniuos.

Unt tuo takelē aš vēina šelta žēimuos dēina eidama ēš mokīklas, atsēgoliau i nuoriejau nomertē. Vo dēlkuo? Vo dēltuo, ka mon dēdēle gielē galvelē. Bova tuoks nežmuonēšks galvuos skausmos, ka aš nebgaliejau iškintietē. Ta galvelē mon tonkē liuob skaudietē. Ēš bada. Aš dēdēle nuoriejau valgītē.

Atsimēno kap šēndēin: snēga dēdēlēs kousnēs snēigs, kap vatuos gabalās. Takielis bova vēsos apsnēgēs, brēdau so klompelēs gēlēi per snēiga. Pasidiejau pu galvuos mammas longietuo koskelie sorēšta kningu rīšulieli so rašala botelkelē. Mēslējau: ka paguliesio unt šaltuos snēigēnas žemelēs – gal nebgels tēik galvelē.

Atsigoliau i snēigs beveizint muni apsnēga. Vo tuo muomento jau dabar omžēnatēlsis Bašnauskē Albinielis veiziejuos par longa kap poikē laukē sning ēr vēskou matē: kap aš atsigoliau i nebeatsikelo. Uns palaukē kelēs mēnotas, mata, – ka aš nesēkelo, ē atbrēda par lauka monēs veizietē.

Tep ons mon ėšgelbiejė gėvenėma.

Kėtū susiedu – Leliuonu ė Petrėku trobelės dar tebie. Bat anėi vėsė ėšmėrė. Truobelies gīven tik anū anūkelė. Vo susiedu vakā ėšsėbarstė pu Lietova. Kažėn kor begīven Petrėka Untuonelė? Vedvė Barnauskė krūmalie bovuov atradosės ėš kara laiku zėmlianka. Pri anuos liubav sosėtėktė. Aš anā atnešdavau atpjuovusi lašiniū a mesuos gabalieli so kaulo, vo ana mon – siropa. Par kara i pu kara vėsūs kaimūs žmuonės siropa vėrė pastuovė. Tou siropa reikiejė vėrtė ėš sukriniu batviniu laba ėlga – tris dėinas. Ėš dėdėliausiu katėlū so kaupo prikrautū batviniu ėšeidava tiktās mažas bliūdielis saldė, roda, tēršta siropa. Vėrdavuom ė mas, bat juk kėkvėina dėina nepavirsi. Reikiejė daug laika i sausū vėrbū sudegintė daug kliebiū. Tad ka Petrėka ėšvėrs – Untuonelė atbiegs mon pasakītė, ka jau tonkė nueituo paveizietė i vedvėms slapta sandieli zemliankuo. Aš tujau, ka nematīs tieva, kobėlaitie atpjausio mėsuos ė ėšmainīsio so anou i siropa. Tuos mesuos bova tik par žėima, vo vasaruoms sokrėnė batvėnė bov mažė, ė do paršėlelė gardė nedėdėlė, katrus pjautė liub unt Kaliedu. Aš tou siropa i ana tou mėsa valgieva slapta pasikavuodamuos nu tievu, vo Untuonelė dar i nu seseru i bruolė.

Tuoliau takielis ėšeit i pagrindini kieli, katrou jau gal so arklio, traktuorio ar mašėna pravažioutė. Tou kelelio tuoliau eidavau i miestali, mokīkla. Tuo vėituo rondas Vasieriu gīvenėms. Vo takelė ė kelelė sosėejėma vėituo bova pastatīs žalė maliavuots su aptelės aukšts krīžios.

Vasieriū ūkis, mona vaikėškuoms akims veizont, ėšlėka kap švėisos spindulielis. Daba ta truobelė – paprasta paprastiausi. Vėsė ėšmėrė, tik anūkelė begīven. Didelis, dviejū galū budinks. Numaliavuots vėišniu spalvuos maliava, ka nepūtom. Didelie daržinie i kūtė. Klietės. Pėrtės. Plats žuolėlė apaugės kėims. Vo pėitu pusie – kuplīčelė. Švėntuos Marėjės statulelės ronkas apdietas spalvuotuoms štončkuoms.

Majaus mienisi vėsos kaimos pu dėinuos darbū sosėrinkės gėiduodava majo. Viel tas vaizdos priš akės stuov: šėlts gegožės vakars. Pėitėnė truobuos sėina par dėina kaitėnusi saulė tep liub ėšildīs ka sudiejusi ožpakalie ronkelės, atsiriemusi i sėina, galiejau anas pasišildītė. Kaima vīrā ė muotrėškas užtrauks lėtanėjės pradė. Nuplauks tėi malduos žuodė tuolėi ož aukštū, senū miediū, ož čiorlenontė opelė, katras tekiejė ož koplīčelės darželė, tən, pakalnie. Notėls čiulbiejė paukštelė. Užkveps pri koplīčelės padėigtas baltas lelėjas. Tukiū lelijū nebie, vėsė augėn importėnės, katruos žīd bat nekvep. Ė viejielis niekomet neužpūtė, anou sulaikė aukštė, dėdėlė medė.

Nu aukšta gėismiu gārsa sujudies ėšsėšakuojė, platė trėšniū medė, pėlnė žėidū.

Vo gegožės mienėsė liub bus šėltiausė: vakarās korks varlės, vėina ož kėta balsiau, žīdies šalposnė, kiaulpienės. Vaserė sodības paupius dar ė baltas balas ė geltuonė borbolė žīdiejė. Tik kartās ka nakti bus šalnas, tad vakarās pūs tuoks šalts vies, ka gėidont majo, glaudiaus kū artiau truobelės sėinu. Tən vies neužpūtė.

Vo pu pagėiduojėma, biegdavau kap stėrnelė par griuovius, laukus i sava truobelė. Vies biegot kiaurā kuoš par pluonus kartūnelius, par basas kuojelės.

Skubiedavau dar ėr dēltuo, ka žėnuojau: gausio ėšlaižītė petelnė, katruo mama vėrė manu kuošėlė mona seserelė.

Tās laikās dar daug metu pu kara niek negaliejė krautuvies gautė. Nebova sokraus, mėltu, makaruonu, manu, rīžiu, dounas. Niek nebova. Tad nu šmugulninku gavusi kilieli manu, mama pu kelis šauktelius vėrdava kuošėlės mažā seserelė. Vo aš bovau laiminga, gavusi ėšlaižītė petelnė, kor vėrė kuošė.

Vo kū aš matau dabā: Vaserė truobelės noblokosės, liūdnas. Nieks ėe nebgėid majaus. Ka ni kas gėidos nebie. Kor žvalgās – truobieliu vėituo – tik viejielis vėns pats vakščiuo. Krīžios pri kelė tebie. Sens i noblokės. Sokrīpės i vienėšos. Nebžīd aple anou kvietkelės. Tiktā dēdėlė medė so lig anou užaugė, sauguo ka vėsā nenovėrstom.

Eito tuoliu. Bova gražos Jekotė gīvenėms. Anėi neturiejė vakū. So anās, kėtame noma galė gīvena gaspaduoriaus mama. Jekotė gerā gīvena, turiejė švarė sutvarkītus kombarius, skanė valgītė. Aš maža būdama eso senāje Jakutienė nuraviejusi daržus. Pėrma karta sava gīvenėmė ana mon ėšvėrė rīžiu sriobelės. Rīžiu bova atvežusi dokrelė ėš Vėlniaus, ana tən gīven. Nebovau nikumet valgiusi tuokiū skanumīnu.

Pri kelė auga ruojaus vobėlelė. Žėimuos laikė, eidamė ėš mukīklas, mas vakā kap saldainelius valgiem tus paršalusius ruojaus vobolatus. Daba Jekotė budinku vėituo – niek nebie. Viešpatie, kokėi švarė, tvarkingė žmonės ėe gīvena. Ėšmėrė, ėšmėrė i budinka, neblėk niek. Tik netuolėi jaunė žmuonės Mėtkā ėkūrė muziejo unt atvėra lauka – tən vėsokiu senuoviu daktū, padargū.

Tuoliau eito – ėe turietom būtė Šmaižė Bruonelė sena, kėimėnās apaugusi, pri žemės prisitūpusi truobelė. Uns gīven vėns, so sena sava mama. Anou mama neleid žanītėis. Bruonielis bova paklosnos – palėk nežanuots. Atsėmėno anou: pasenės, solinkės. So koprelė, liūdnos. Vo ė ta mama – gal netuolėi šimta metū bova. Metūs kelius kartus pareidava par sava kėimieli – ė viel atgal i truobelė, kor longelė par do sprindius tebova.

Bat tuo vėituo, tėis Bruonelė truoba aš jau nebeatpažīsto kor beso. Daržėnė lig ėr būtom Bruonelė, bat truobas – neb tuos. Bruonielis so mama jau kapeliūs. Kėtė žmuonės ėe gīven. Anėi nepažīst monės, aš – anū. Vo ė truobelė ėš naujė pašbūdavuota.

Grīžto atgal. Artiau savo bovosės truobelės. Toštės laukās, par ražėinas. Žvalgaus kap ėš lėktova nuleista ė negīvenama žemė.

Atsimėniau: ėe kažkor turietom būtė tuoks takielis, kor aš liuobo žėima naktims eitė parneštė pijuokams nomėnės šnapšės. Teatleid mon viešpats – tēi pijuoka vėsė jau – amžinatielis. Bat anėi ė mona gīvenėma tor ožgīvenė nemažā vėitas. Pu kara kaimūs nebova ni radėjės, ni elektras. Žmuonės ėlgās žėimuos vakarās vakaruodava pri žėbalėnės lėmpas. Arba pri patruonėnės, katra degė švėise, bat liuob rūktė.

Neturiedamē kou dērbtē, kaima vīrā susirinkdava ē mūsa truobelē grajītē kartuoms. Žēimas bov šaltas. Spēiga – tvuoras traškiejē. Kap tik ognelē kuknie užges – longā užsimūrīs stuoro ledō snēigo. Vīra ateis apsvēlkē šēltās avēkailiu kailēnēs, apsimaus tūbus.

Kuožna sobatuos vakara, tik sotemo, pradies rinktēis, susies vērtuvē pri stala, plēikdava kartuoms vēsa nakti. Nomēi eidava tiktā pradiejus auštē. Užsidegs cēgarietus, katrus pasidērbš ēš nomēnē tabuoka, ēviniuojē anou ē laikraštius.

Bagrajidamē kartuoms, užsinuories šnapšēs. Kas eis parneštē? Eitē reikiejē stēprē tuolēi. Tad anēi patēs nenuoriejē eitē, nes nenuoriejē partrauktē kartū grajējēma. Tēik bova pri anū prikrētē, kad galiejē daužtē par keporē – nebūtom jotē. Lēipdava eitē mon. Ož tou klapat liuob dous rubli. Bovau gal septīniu ar aštouniu metieliu, bat poikē atsimeno tuos kuožnuos nedielēs keliuonēs. Bijuojau palaidū šunū. Eidavau didilius vingius, aplēnkdamā tus kēimus, kor luojē pēktē šunis.

Gerā bova tuoms naktims, komet švēitē mienou, bova pašalusi. Ne vēsomet pasitaikē mēnesēina, kor mona patiuos šešielis līdiedava ēr aš anuo bijuojau.

Kartās tēik snēgs, ka sau taka nematiau. Klompelē pēlnē snēiga. Ēškrapštāu so pērštelēs, viel eto tuoliau. Eitont par plēkšalus klompelē liuob skrabies. Stēngiaus eitē nagelius ožkompēnusi, ka nebildietom, ka nejostom šonis.

Šnapšē nešiau kliebie atsargē, bijuojau pavērstē, apsibrēstē par krumalius, ēr anou somoštē. Kartās nešiau vēina, vo daugiausē – dvē botelkas. Bijuojau dar ka muni nesivītom nu māra kapieliu, korēi bova apaugē senās oužolās, žiburelē. Māra kapelē bova vēsā netuolei mona numū.

Senējē kaima žmuonēs bova pripasakuojē vēsukiū atsitēkēmū so tās žēburelēs. Liuob sakīs, ka senuovie naktims nu tū žiburieliu māra kapelē švēis kap miests.

Komet parnešdavau tou šnapšē, vēsē gračā kuolīdava muni, ka greita subiegiuojau. Papēls unt stala pelkelē, oždegs, veizies kap deg. Pagal lēipsnas dēdoma, žēnuodava šnapšēs stēproma.

Paskou kažkas ēš tū vīrū sugalvuojē sau pramuoga: lēipē mon ēšgertē šnapšēs čerkelē. Ož tou prižadiejē rubli. Baisē nenuoriejau gertē. Bat tēik pat mon rekalings bova ē tas rublis. Nuoriejau saldainieliu, sasioviniu, bluoknuotieliu. Tas rublis bova stēprēsnis ož pasibaisiejēma šnapšē. Dēdēlē nuoriejau nosēpērktē saldainieliu – puodiškieliu. Anei bova ba puopierieliu, apibertē so sokro. Dabar tukiū saldainieliu niekor nebmatau. Tēi saldainelē bova vēsū biednū vākū svajuonē. Ēr kap jūs vēsē mēslējēt? Aš tou šnapšē gieriau. Kartas ē dvē čerkelēs. Kēik čerkieliu, tēik rubliu. Atvertusi galvelē kap tēkra pijuokē oškart. Ka mažiau pajustiuo burnuo tuo baisē neskanībē. Vo pijuoka nemalava. Davē rublius, krēta pri žemēs, susijiemē pēlvus raities ēš jouka, ka tuoks mažos vāks, tēik pakel šnapšēs.

Ēšgierusi biegau i sava šiaudū prikēšta luovelē goltē. Ka negirdietiuo kap anēi ēš monēs joukas, ē ka nejustiuo kap papēruosu dūmā griauž akēs. Atruodē, ka kuoki atskedervē būtom ēkrētusi i tas akēs.

Vo jau pandielie, pareidama ēš mukīklas, Troikēnū krautuvelie pārkaus saldainelius. Anus laikiau sava liuovelie, po šiaudās, galvuos galē. Kuožna vakara valgiau pu do. Paskou ēlga sulpiejau pārštelius ēr laižiaus zūbas, pakuol ožmēgdavau. Nu tū laikū aš negalio i šnapšē paveizietē. Mon bluoga palēikt ē toukart, ka ē tošti butelka unt stala stuov.

Gēvenēmē dēl tuos pričīnas vēsomet bovau balta varna, ka par švēntēs, a vēsuokius susiejēmus negieriau. Kū padarīsi. Niekam nieka nesakiau. Kon če pasikuolīsi aple sava skausma, aple sunkēs laikās pragīventa vaikīstē. Kas supras? Tik pasijouks... ē tēms pijuokams atleidau, netorio širdie nikuokē pēktoma.

Vēsor žvalgaus. Ne, nebier tuo takelē, kor aš kliebie sošalosiuoms ronkeliems nešiau šnapšē. Vēskas užaugē medēs, kap kētamē pasaulie.

Ēš sunkiū prēsēmēnēmu pažadēn klīkdamē aukštībies lekontē paukštē. Vēsa VĒ raidēs pavēdala vērtēnē mojou mon sparnelēs. Vo kor banoskrēsio aš? Niekor. Mon omžios jau pakērp sparnelius.

Atējau če, ē sava suodībelē. Bat anuos – nier. Niek nier. Ni tū kelieliū, dideliū akmenū. Apaugusiu kerpiems ē katpiedeliems.

Kažkor če, žemielie, dolk, trūnēj mona ožkastū nugaišusiu žousītiu kaulelē. Kažkor če, žemiems ožverstas dvē mūsa šolēnēs: akmenēnē ē cēmētēnē. Če, žemielie mona basū kuojieliu piedelēs. Ne tik mona: bat i tievū, vēsū kaima žmuoniū, vakū.

Aš če jau eso svetēma. Parējau nomēi, bat numū nebradau. Ēr tuo plātē kelelē kor pru māra kapelius piestē ejē vakā i mukīkla ēš Narvīdiu ē Pakalniškiu kaimū. Kelielis vuos vuos besimata. Užžielēs sulaukiejoses kēitēs, žuolims.

Tou kelelio jau nebeit vakā pu pinkius, septīnius kiluometrus. Daba kētē laikā.

Vo aš biego ē Troikēnū kapelius. Tēn kuožna doubelē, katruo gol mona kaima žmuonēs īr pažīstama. Aš če pasirokoujo so susiedās, so vēsās tas, katrēi monēs mažuos pagailiejē, devē patarēma ar skaniuos dounelēs abrakieli, a biskvitieli.

Stuoviedama pri anū kapieliu žēnau kū če atējau: sukalbietē puoterelius ož anū švēnta ramībē, ož anū sunkēs laikās nugīventus gīvenēmus.

Atsigertē viejelē gaivoma ēš tievēškelēs laukū, pasikrautē stēproma sielā ē geroma ēš tū, katrēi ēšejē ē jau nikumet nebgrīš.

Palaimink anus vēsus, Viešpatie, mērusius ē gīvus mona gimtuojē Troikēnū kaima žmuonelius.